

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1. Ορολογικές και μεθοδολογικές διευκρινίσεις και επιλογές	1
2. Ιστορία των πολιτικών ιδεών και πολιτική ανθρωπολογία.....	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Η αφετηρία	9
2. Το γενικό πλαίσιο	11
α. Η πόλη-κράτος	12
β. Το ανθρώπινο στοιχείο.....	13
γ. Η δουλεία	14
δ. Ο πολίτης στην αρχαία δημοκρατία.....	15
3. Η συμμετοχή στην άσκηση της εξουσίας.....	18
4. Ελευθερία, Νόμος και Δημοκρατία	18
5. Ο πολιτικός στοχασμός στην αρχαία Αθήνα	20
α. Οι σοφιστές και η αντίθεση νόμου και φύσης.....	22
β. Οι πολέμοι της δημοκρατικής Πολιτείας	24
γ. Ο Ισοκράτης και η ιδέα του πανελληνισμού	26
δ. Η πολιτική φιλοσοφία του Πλάτωνα (428-347) ή ο θρίαμβος του διανοητικού αριστοκρατισμού	28
ε. Ο Αριστοτέλης (384-322)	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1. Οι Κυνικοί.....	50
2. Οι Επικούρειοι.....	51

3. Οι πρώτοι Στωικοί	52
4. Ελληνιστική μοναρχία και στωισμός	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΡΩΜΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. Η συμβολή της ελληνικής σκέψης	57
Ο Παναίτιος (170-110 π.Χ.)	58
Ο Πολύβιος (205-120 π.Χ.)	60
2. Η ρωμαϊκή πολιτική σκέψη.....	62
Ο Κικέρων	62
Ο Σενέκας (6 π.Χ.- 65 μ.Χ.)	65
Δίων ο Χρυσόστομος (40 – 117 μ.Χ.)	67
Ο Μάρκος Αυρήλιος (121-180 μ.Χ.).....	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ – ΙΕΡΟΚΡΑΤΙΑ

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	71
2. Η συμβολή των Πατέρων της εκκλησίας.....	73
Διάκριση κοσμικής και θρησκευτικής εξουσίας	74
Καθήκον υπακοής στους άρχοντες	74
Εκπόρευση της εξουσίας από τον Θεό.....	75
Απαγόρευση αντίστασης στην κοσμική εξουσία.....	75
3. Οι κληροδοχοί της σκέψης του Παύλου	76
4. Οι Πατέρες της εκκλησίας στο Δυτικό τμήμα της Αυτοκρατορίας ...	78
Ο Αμβρόσιος (330-397).....	78
Ο Αυγουστίνος (354-430)	78
5. Η πολιτική ιδεολογία του Βυζαντίου	82
6. Η επιβίωση της χριστιανικής ιδέας στη Δύση	85
7. Η θεμελίωση της εξουσίας του Πάπα	87
1. Η θρησκευτική εξουσία του Πάπα	88
2. Η κοσμική εξουσία του Πάπα.....	90
8. Η διαμάχη των «δύο ξιφών»	92
1. Θεωρητικά σχήματα	92
2. Επιχειρήματα από την πράξη.....	96

9. Βασιλεία και Φεουδαρχία.....	98
1. Βασιλιάς και κλήρος	98
2. Βασιλιάς και φεουδάρχες.....	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	107
2. Η άνθηση της πολιτικής σκέψης κατά τον 12 ^ο και τον 13 ^ο αιώνα....	109
Ο Θωμάς Ακινάτης (1225-1274)	111
Ο Δάντης (1265-1321)	115
Ο Ιωάννης των Παρισίων (1220-1306)	118
3. Η ανεξαρτησία των Ιταλικών πόλεων και η συμβολή της στην ιδέα της εθνικής κυριαρχίας.....	119
Ο Μάρτολος του Σαξοφερράτου (1314-1357)	120
Ο Μαρσίλιος της Παδούης (1278-1342) και η θεωρία για τον λαό ως κυρίαρχο νομοθέτη	122
Ο Γουλιέλμος του Όκκαμ	126
Η συνοδική θεωρία.....	128
Οι λόγοι της αποτυχίας της συνοδικής θεωρίας	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Η νέα κατάσταση πραγμάτων	133
Ο Νικολό Μακιαβέλλι (1469-1527)	134
2. Τα πολιτικά ιδανικά του χριστιανικού Ουμανισμού	146
Ο Έρασμος.....	147
Ο Τόμας Μουρ (1480-1535) και η κριτική του Ουμανισμού	149
3. Η μεταρρύθμιση και η συμβολή της στη γένεση της ιδέας του εθνικού κράτους	154
Λούθηρος (1483-1546) και λουθηρανισμός.....	155
Ο Καλβίνος (1509-1569) και το καθήκον υπακοής ή μη-αντίστασης....	159
4. Οι μοναρχομάχοι, το δικαίωμα αντίστασης στον τυραννικό ηγε- μόνα και η ιδέα του εθνικού κράτους.....	162

Το δικαίωμα αντίστασης στον Τύραννο	163
Βασιλική εξουσία και λαϊκή συναίνεση στο εθνικό κράτος	164
Το δικαίωμα αντίστασης στον Τύραννο και η θεωρία των δύο συμβολαίων	166
Ο Ιωάννης Μποντέν (1530-1596) και η απολυταρχία	169
Ορισμός και χαρακτηριστικά της κυριαρχίας	171
5. Ο πολιτικός στοχασμός στις αρχές του 17ου αιώνα: μοναρχία, κοινωνικό συμβόλαιο και φυσικό δίκαιο	176
Ο Χομπς (1588-1679) – Κοινωνικό συμβόλαιο, ατομικισμός και απολυταρχία	180
Οι πρόδρομοι του φιλελευθερισμού	186
Ο Λοκ (1634-1702) – Κοινωνικό συμβόλαιο, δικαίωμα ιδιοκτησί- ας, φιλελευθερισμός	187
Ο Ζαν-Ζακ Ρουσσώ (1712-1778) – Κοινωνικό Συμβόλαιο και λα- ϊκή κυριαρχία	192
Βιβλιογραφία	203
Πίνακας ονομάτων	211